Închisoarea „Ciornîi voron"

În anii 1937 — 1938, pe locul cetăţii lui Suvorov (oraşul Tiraspol), a fost o închisoare înfiorătoare. Închisoare pe care astăzi aş numi-o... «Ciornîi voron». Gîndul acesta mi l-a sugerat Elena Bondarenco. În perioada aceea dînsa a lucrat în calitate de curier al închisorii. Fiind martor ocular al represiunilor N.K.V.D-ului, ea avea să ne relateze următoarele:

— «Ciornîi voron» — aşa era numită maşina N.K.V.D. transporta oameni din localităţile din împrejurimi. Mai cu seamă, noaptea. Intra pe porţile închisorii, apoi ieşea şi peste puţin timp din nou îşi făcea apariţia. Cei din închisoare, mai întîi, erau supuşi unor torturi groaznice. Peste fiecare jumătate de oră, se auzeau ţipete, urlete. Ţi se făcea părul măciucă. Oamenii erau maltrataţi, iar apoi — împuşcaţi. Le legau arestaţilor mîinile la spate, cu sîrmă ghimpată, şi îi împuşcau. Peste fiecare jumătate de oră. Apoi urma o pauză. Timp în care erau pregătite alte grupuri de oameni. În aşa-numitele «clipe de răgaz», executorii consumau spirtoase. Erau bine băuţi, cînd împuşcau oamenii. Vă reţin atenţia asupra unui moment foarte important, în anii 1937—1938, pe teritoriul închisorii au fost împuşcaţi numai cei represaţi de stalinişti. Unii afirmă că aici au fost împuşcaţi şi nemţi, etcetera. Nu-i adevărat.

Momentul acesta l-a subliniat şi A. S. Motriuc, care locuieşte la cîţva paşi de închisoare.

— Au fost executaţi oameni nevinovaţi, — avea să ne relateze Alexandru S. Motriuc, — floarea poporului nostru. Lucrul acesta poate fi constatat cu uşurinţă după încălţămintea şi îmbrăcămintea celor împuşcaţi...

Vă informăm că o grupă de arheologi, în frunte cu Anatol Roşca, au făcut săpături şi au descoperit cîteva morminte comune, în care, se presupune, au fost împuşcaţi mai bine de 400 de oameni — militari şi nemilitari, printre care erau si femei. În genere, pe teritoriul oraşului Tiraspol au fost executaţi 4900 de oameni.

Dialogînd cu A. S. Motriuc, la un moment dat...

— O clipă, vă demonstrez «pe viu» unde erau împuşcaţi oamenii.

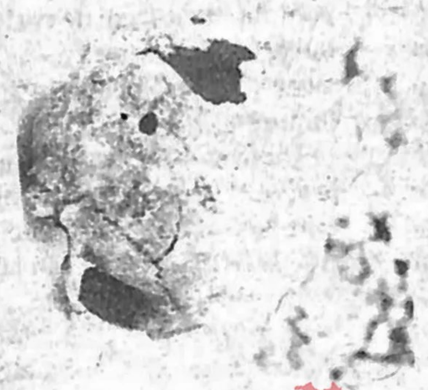
A revenit imediat cu un craniu de om, care era învelit într-un săculeţ de polietilenă. Craniul avea şase găuri în ceafă (în fotografie).

— I-am propus Mariei I. Iorjeva, preşedinte-adjunct al executivului din Tiraspol,— a întrerupt tăcerea interlocutorul meu, — ca pe locul închisorii să nu fie inaugurat muzeul lui Suvorov, ci să fie înalţat un monument în memoria represaţilor. I-am spus că trebuie să ţinem cont de opiniile oamenilor şi să nu privim la lucruri de pe poziţii partinice. Numai în modul acesta, vom şti ce gîndeşte poporul. Să fie înălţat un monument, să vină oamenii să cinstească memoria celor represaţi.

Dar care e poziţia doamnei Iorjeva? Ea a fost aleasă în fruntea comisiei, convocată pentru a face cercetările respective privind locul închisorii. Să sperăm că ea nu se va afla în prizonieratul dozei de agresivitate, de care a dat dovadă, cînd am păşit pragul executivului, prezentîndu-mă că sînt de la «Făclia». Oricum, sîntem chemaţi cu toţii să dăm curs numai şi numai adevărului. Dar... să revenim la relatările martorilor.

Arcadie F. Saidacov: Pentru a vă imagina cum procedau N.K.V.D.-iştii, am să vă elucidez cuteva cazuri. Din Ananiev a venit un domn în deplasare la Ţ.I.K. Trăia în gazdă la bunica. De la un timp, a dispărut. Bunica credea că el a dat bir cu fugiţii. Peste o lună, o lună şi jumătate, bunica a primit un bilet: «Dragă Iulia Ignatievna! Mă aflu în închisoare. Ne hrănesc foarte prost. Rog sa-mi aduceţi ceva de mîncare. Nu mai pot rezista. Mor de foame. Vă rog!..»

Bunica îi transmitea cîte ceva. Primea biletele de la el. Peste un an de zile l-au eliberat din închisoare. Omul cela, pare-mi-se, Vlos era numele de familie, povestea lucruri îngrozitoare: cum îi chinuiau, cum îşi băteau joc de oameni, cum îi împuşcau. Mai întîi, în buzunarul hainei le puneau cîte un bilet: «...po reşeniu tribunala, za izmenu Rodinî prigovoren k rastrelu...»

Eu am învăţat în şcoala nr. 10 (astăzi — nr. 6), ce se află vizavi de Ţ.I.K. Într-o clasă cu Rima, fiica lui Starîi, fost prim secretar. El a fost împuşcat. Acelaşi lucru avea să se întîmple şi cu Rima, dacă n-avea s-o ascundă o femeie. În anul 1938 la Tiraspol a avut loc aşa-numitul proces intentat colaboratorilor N.K.V.D.-ului. Majoritatea dintre ei, erau de naţionalitate evrei. Ei au fost învinuiţi că sînt duşmani ai poporului. Au fost împuşcaţi. Direcţia N.K.V.D.-ului s-a aflat în clădirea unde astăzi e şcoala de medicină. În subsolurile clădiriii erau torturaţi oamenii...

Un lucru nu pot pricepe. De ce pe această clădire a fost instalată o tăbliţă cu inscripţia: «Zdesi... nahodilsea ştab Moldavskogo pogranotreada». Nu e adevărat. Aici a fost sediul N.K.V.D. Şi încă un moment. E vorba de operaţia Iaşi-Chişinău. Pe tancul, instalat pe piedestal, era următoarea inscripţie: «Tank kotorîi pervîi vorvalsea v Tiraspole». Minciuni. Aici doar lupte nu s-au dati Mi-i ruşine să-i ascult pe acei care în cuvîntările lor «înflăcărate» afirmă că «zdesi bîli rukopaşnie boi». Să rîzi nu altal

...La Tiraspol cercetările continuă. E de dorit ca în munca aceasta grea şi complicată să se încadreze mai activ colaboratorii CGB-uluui, MAI, toţi oamenii de bine. Şi, cu forţe comune, să lichidăm «petele albe» ale istoriei.

Materialele din pagină au fost pregătite de

Anatol CIOBANU.

In fotografii: secvenţe de pe strada Grenobl, 159.

Fotografii de

Mihai ROADEDEAL.

